

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I Уставни основ за доношење Закона о изменама и допунама закона о девизном пословању

Уставни основ за доношење овог Закона садржан је у члану 97. став 1. тачка 6. Устава Републике Србије према којем Република Србија уређује и обезбеђује између осталог и „јединствено тржиште, правни положај привредних субјеката; систем обављања појединих привредних и других делатности; монетарни, банкарски, девизни и царински систем; економске односе са иностранством; систем кредитних односа са иностранством и порески систем”.

II Разлози за доношење Закона о изменама и допунама закона о девизном пословању

Важећи Закон о девизном пословању („Службени гласник РС”, број 62/2006) ступио је на снагу 27. јула 2006. године (у даљем тексту: Закон). Циљ доношења тог закона био је наставак процеса либерализације токова плаћања и наплата у пословању са иностранством која је била уведена претходно важећим законом, као и усаглашавање са прописима који су донети у међувремену, а који су функционално повезани са законом који уређује девизно пословање.

Приоритетни циљ предложених измена и допуна Закона је реализација Акционог плана Владе Републике Србије о прописима које би требало ускладити са правилима и принципима Светске трговинске организације (у даљем тексту: СТО) и стратешког опредељења Републике Србије да постане члан те организације. У том смислу, на захтев појединих чланица СТО, извршена је либерализација оних одредби Закона које се односе на спољнотрговински режим у Србији, а које су у супротности са правилима и принципима СТО, у мери у којој се ти принципи могу инкорпорисати у домаћу регулативу, имајући у виду достигнути ниво економског развоја, ниво економских и институционалних реформи у земљи као и актуелна дешавања на светском финансијском тржишту (нпр. укидање рокова од 180 дана за унос девиза остварених по основу извоза робе у иностранство, односно рокова за увоз робе који је унапред плаћен, укидање обавезе уноса добити).

Истовремено, предложеним изменама и допунама закона извршено је и прецизирање појединих одредби Закона чија је примена довела до недоумица у пракси. Дозвољава се пребијање потраживања и дуговања по спољнотрговинским пословима и кредитним пословима, у складу са подзаконским актом. Уводи се обавеза извештавања девизног инспектората о плаћањима резидената правних лица и предузетника нерезидентима чије је седиште у земљама које имају привилеговане пореске системе.

Нацрт предлаже ближе уређење услова за обављање делатности трансфера новца у међународном платном промету у складу са актом који доноси Министарство финансија. Издавање дозвола за обављање мењачких послова и контрола преноси се са Народне банке Србије на Девизни инспекторат, како је пракса у другим државама. Укида се обавеза уноса добити по основу инвестиционих радова остварене у иностранству, као и девиза које служе као гаранција за исправност извршених радова у иностранству.

Што се тиче области кредитирања, код кредитних послова са иностранством уводи се могућност давања кредита и зајмова у динарима банкама, резидентима правним лицима и предузетницима од стране међународних финансијских организација и развојних банака или финансијских институција чији су оснивачи стране државе, под условима које пропише НБС.

Свим резидентима - правним лицима омогућава се да у своје име, а за туђ рачун узимају кредите и зајмове од нерезидената, као и да нерезидентима одобравају комерцијалне зајмове. Међутим, кредитне послове са иностранством не може закључивати резидент - физичко лице, док је резиденту - огранку страног правног лица омогућено да од нерезидента - оснивача узима субординиране кредите и зајмове (кредити са роком дужим од 5 година, као облик директне инвестиције). Резидент - правно лице које је Република Србија основала посебним законом ради финансирања извоза, може обављати кредитне послове са иностранством у складу са тим посебним законом.

Нацрт проширује број ситуација у којима се изузетно дозвољава плаћање у Републици у девизама на:

- програме и пројект који се финансирају из развојне помоћи ЕУ
- донације у хуманитарне, научне и културне сврхе, у складу са законом којим се уређују донације
- банкарске гаранције уколико је та гаранција услов реализације основног посла који се у Републици може вршити у девизама;
- накнаде трошкова за службени пут у иностранство, који се може извршити и у ефективном страном новцу
- уплате зарада запосленима у дипломатско конзуларним представништвима и међународним финансијским организацијама у Србији.
- банка плаћа по налогу нерезидента - купца робе или услуге, коме одобрава робни кредит, продавцу те робе или пружаоцу услуге у спољнотрговинском промету.

III Објашњење основних правних института и појединачних решења у Закону о изменама и допунама закона о девизном пословању

Чланом 1. мења се члан 2. тачка (1) подтачка 5) Закона на тај начин што се из појма резидената изузимају физичка лица - страни држављани који су дипломатско - конзуларни представници страних земаља и чланови њихових породица, иако на основу дозволе за боравак, односно радне визе бораве у Републици дуже од годину дана. Ова измена је у складу са Бечком конвенцијом о дипломатским односима.

Извршена је измена члана 2. тачка (3) Закона, тако што се обједињавају досадашњи ставови 1. и 2. ове одредбе и прописује да је банка резидент акционарско друштво са седиштем у Републици, које има дозволу за рад Народне банке Србије и обавља депозитне послове и кредитне послове, као и послове платног промета и кредитне послове са иностранством, а може обављати и друге послове у складу са законом. У члану 2. тачка (9) брише се ограничење да стране хартије од вредности гласе на страну валуту.

Даље, врши се допуна члана 2. тачке (16) Закона, додавањем нове алинеје: - „послови са финансијским дериватима” и „гаранцијски послови” и на тај начин се у капиталне послове, као посебна врста послова, укључују послови са финансијским дериватима и гаранцијски послови.

Поред тога, врши се допуна члана 2. тачка (17) Закона, прописивањем да се под директним инвестицијама подразумевају и субординирани кредити и зајмови које могу одобравати и други субјекти, а не само банке, а ради усклађивања са новим дефиницијама појмова кредита и зајма садржаним у члану 2. тачка (21) Закона.

Предвиђена је измена члана 2. тачка (18) тако што се из појма послова са хартијама од вредности изузимају послови са финансијским дериватима.

Мења се члан 2. тачка (20) тако што се прописује да су кредитни послови у Републици кредити које банка одобрава резиденту у девизама.

Динарско кредитирање између резидената и нерезидената, које се према важећем закону сматрало кредитним послом у Републици овим изменама и допунама, укључује се у кредитне послове са иностранством, што је у складу са методологијом ММФ за праћење спољног дуга и потраживања по кредитним пословима са иностранством.

Мења се члан 2. тачка (21) Закона, тако што се прецизира да су кредитни послови са иностранством кредити и зајмови између резидента и нерезидента закључени у девизама, при чему кредите одобрава банка или страна банка.

У односу на досадашњу дефиницију која је била прописана подзаконским актом, сада се прецизира да се комерцијалним зајмовима сматрају спољнотрговински послови са уговореним одложеним плаћањем преко годину дана, док послови са одложеним плаћањем до годину дана имају третман комерцијалних зајмова само уколико је уговорена камата.

Истовремено се прописује да робне и финансијске кредите и зајмове дужнику може одобрити један кредитор, односно зајмодавац или група кредитора или зајмодаваца, у коме случају се ради о синдицираном робном или финансијском кредиту или зајму. На овај начин синдицирани кредити нису посебна врста кредита или зајмова, већ робни или финансијски кредити или зајмови које одобрава група кредитора.

Поред тога, дефиниција краткорочних орочених банкарских депозита се проширује тако да обухвати и депозите које банка одобрава иностраној банци. Прецизира да се кредитним пословима са иностранством сматрају и субординирани кредити и зајмови, краткорочне банкарске кредитне линије, са роком отплате до годину дана, извоз и увоз робе или услуга који се у смислу овог закона сматрају кредитним пословима са иностранством, као и други послови који имају обележја кредитног посла са иностранством.

Појам банкарских гаранција, које се сматрају кредитним пословима са иностранством, проширује се у односу на важећи закон, тако да обухвата и авале и друге облике јемства предвиђене Законом о банкама, чиме се врши усклађивање са тим законом.

Истовремено се наводи да се кредитним пословима са иностранством, поред кредита и зајмова који су закључени у девизама, сматрају и кредити и зајмови у динарима које у складу са одредбама овог закона међународне финансијске организације и развојне банке или финансијске институције чији су оснивачи стране државе одобравају резидентима, као и кредити у динарима које банке одобравају нерезидентима.

Као битно обележје кредитних послова са иностранством прописује се да се сви ови послови евидентирају код Народне банке Србије, чиме се централној банци омогућава да у склопу праћења свих трансакција са иностранством и израде платног биланса земље прати укупан спољни дуг и потраживања према иностранству.

Такође, врши се и допуна овог члана тако што се после тачке (21) додаје нова тачка (21а) „гаранцијски послови”, којом се дефинишу гаранцијски послови.

Овом допуном је дефинисано да гаранцијски послови, које обавља банка, обухватају и издавање гаранција, авала и других облика јемства по налогу резидента или нерезидента по текућим и капиталним пословима са иностранством осим послова из тачке (21) став 5. алинеја прва (гаранције које се сматрају кредитним пословима са иностранством), и прибављање гаранција страних банака и гаранција и јемстава нерезидената по тим пословима, као и прибављање гаранција страних банака и гаранција и јемстава нерезидената као средства обезбеђења за потраживање банке од резидента.

Истовремено, овом допуном Закона је дефинисано да се гаранцијским пословима, сматрају и јемства која резидент правно лице даје нерезиденту по послу спољнотрговинског промета робе и услуга и по послу извођења инвестиционих радова нерезидента у Републици, као и гаранције и јемства која резидент правно лице прибавља

од нерезидента по послу спољнотрговинског промета робе и услуга, по послу извођења инвестиционих радова резидента у иностранству, као и по послу између тог резидента и другог резидента правног лица у Републици.

У члану 2. се мења члан 4. важећег Закона и прописује се да се кредитним пословима са иностранством сматрају и извоз и увоз робе или услуге који нису наплаћени, односно плаћени у року дужем од годину дана од дана извршеног извоза или увоза, као и унапред наплаћена, односно плаћена роба или услуга која није извезена, односно увезена у року дужем од годину дана од дана извршене наплате, односно плаћања, што је у складу са сугестијама Међународног монетарног фонда.

Истовремено се прописује да Народна банка Србије доноси подзаконски акт о евидентирању ових послова, на предлог министарства надлежног за послове финансија.

У члану 3. брише се члан 5. Закона.

У члану 4. мењају се одредбе члана 6. Закона којим је прописано да резидент - правно лице и предузетник реализовани посао извоза робе и услуга изузетно могу наплатити реализованим увозом робе и услуга.

Изменом члана 6. биће омогућено привредним субјектима да дуговања и потраживања по спољнотрговинском промету робе и услуга и кредитном послу са иностранством измире путем пребијања. Ставовима 1. и 2. предвиђено је да резидент - правно лице и предузетник могу извршити пребијање дуговања и потраживања по реализованом спољнотрговинском промету робе и услуга, под условима и на начин који пропише Влада, о чему ће бити у обавези да извести Девизни инспекторат. Ставом 3. предвиђено је да банка, резидент - правно лице и предузетник могу извршити пребијање дуговања или потраживања по основу кредитних послова са иностранством у девизама са потраживањем или дуговањем по основу тих послова, реализованог спољнотрговинског промета робе и услуга, као и по основу директних инвестиција и улагања у непокретности из члана 12. овог закона, под условима и на начин који пропише Влада на предлог Народне банке Србије.

У овом случају о пребијању одлучује решењем министарство надлежно за послове финансија на основу претходне потврде Народне банке Србије. Када се ради о пребијању међусобних потраживања по кредитним пословима предвиђено је да се решење донесе сарадњом два органа, на основу члана 194. став 1. Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ”, бр. 33/97 и 31/2001, „Службени гласник РС”, број 30/2010) из разлога што Народна банка Србије води јединствену евиденцију и поседује релевантну документацију о кредитним пословима неопходну за одлучивање.

У члану 5. додаје се нови члан 8.а, који предвиђа могућност да Влада, доношењем подзаконског акта, уреди начин и услове под којима резиденти који послују са земљама које се сматрају пореским рајевима, извештавају Девизни инспекторат о плаћањима, наплаћивањима и преносу средстава у иностранство, у циљу ефикаснијег праћења овог пословања. Све земље користећи различите методе и инструменте покушавају да контролишу одлив капитала, посебно у пословању са пореским рајевима. Успешна су решења оних земаља у којима је постоји систем са тачно одређеним учесницима и задацима који је праћен сталном координацијом ових учесника. Овим решењем, не улазећи у област надлежности пореских органа и Управе за спречавање прања новца, Девизни инспекторат као орган контроле у оквиру своје надлежности прати спољнотрговинско пословање субјеката који послују са земљама које се сматрају пореским рајевима, што је од посебне важности имајући у виду ризик странака са којима резидент послује и ризик пословних односа које закључује. На потребу праћења ових послова с једне стране упућују препоруке из Националне стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма коју је донела Влада. С друге стране и резултати контроле спољнотрговинског пословања привредних субјеката у пракси само потврђују

значајан одлив девиза у ове земље на основу послова чији је основ плаћања сумњив или трансакција неуобичајена (нпр. неусклађена са обимом пословне активности субјекта контроле).

Због наведеног, прописивање ових одредаба је значајно, посебно што ће после престанка важења чланова 4. и 5. Закона, унос девиза и увоз робе бити пролонгиран на годину дана или дуже у складу са евидентираним кредитним послом. На овај начин, као и другим изменама и допунама овог Закона, привредним субјектима у земљи су олакшани услови за успостављање спољнотрговинских односа, због чега решење да резиденти о наведеним пословима извеште одређени орган не нарушава слободно успостављање уговорних односа и реализацију послова, већ омогућава обезбеђивање боље евиденције.

Обавеза извештавања која се намеће субјектима који послују са нерезидентима из ових земаља ни на који начин не отежава њихово редовно пословање, а допринеће правној сигурности пословања и борби против привредног и финансијског криминала. Посебно из разлога што су ови резиденти и важећим Законом обвезници извештавања у пословању са иностранством, што омогућава да се сви прикупљени подаци о пословању одређеног резидента нађу у једној бази података, и ефикасно провери њихова усклађеност и евентуално постојање нерегуларности.

Предвиђено је доношење националне листе ових земаља или територија актом Владе, а на основу листа надлежних међународних организација.

У члану 6. се брише одредба члана 9. став 1. Закона која се односи на обавезу резидента да добит остварену у иностранству по основу извођења инвестиционих радова, као и девизе које је наручилац инвестиционих радова задржао као гаранцију за исправност радова, унесе у земљу по завршетку тих радова, односно истеку гарантног рока.

Укидање обавезе за унос добити коју резиденти остварују извођењем инвестиционих радова у иностранству извршено је ради спровођења захтева чланица СТО за либерализацију спољнотрговинског режима у Србији кроз укидање свих рестрикција у спољнотрговинским пословима која су у супротности са правилима ове организације, што је и услов за пријем Србије у ту организацију.

Такође измењена је и одредба става 2. истог члана Закона, па се изменом резидент обавезује да извештава Девизни инспекторат о добити коју оствари по основу директног улагања као и о финансијском ефекту по послу продаје плаћене робе која је у иностранству и непосредно се испоручује у иностранство.

Чланом 7. мења се одредба члана 13. став 1. Закона на тај начин што се, ради јасније формулације посебним ставом уређује улагање резидената у иностранство у власничке хартије од вредности које нису директне инвестиције.

Улагање у дугорочне дужничке хартије од вредности, регулисано је новим ставом 2. који предвиђа да Народна банка, банке, резиденти правна лица, предузетници и физичка лица могу вршити плаћање ради куповине страних дугорочних дужничких хартија од вредности, било да су издате у иностранству или у Републици, које издају чланице Европске уније, ОЕЦД, међународне финансијске организације и развојне банке или финансијске институције чији су оснивачи стране државе.

Чланом 8. извршено је термилошко усклађивање и прецизирање члана 15. Закона. Прецизирано је да нерезиденти не могу вршити улагање у краткорочне хартије од вредности у Републици без обзира на то да ли их издаје резидент или нерезидент.

У члану 9. мења се члан 16. Закона. Измена овог члана је извршена како би се прописало да је плаћање, наплаћивање, пренос, пребијање као и извештавање по пословима са финансијским дериватима прописано подзаконским актом Народне банке Србије.

У члану 10. мењају се одредбе члана 18. Закона на тај начин што се прецизира који резиденти и нерезиденти могу закључивати кредитне послове са иностранством у девизама, чиме се отклањају постојеће недоумице у том погледу.

Поред тога, овим чланом регулишу се и кредитни послови са иностранством у динарима, које међународне финансијске организације и развојне банке или финансијске институције чији су оснивачи стране државе могу одобрити банци, резиденту - правном лицу и предузетнику, а банка нерезиденту – банци, правном лицу и физичком лицу. Услове и начин закључења ових послова прописује Народна банка Србије.

Овим чланом се на целовит начин регулише и учешће банке у синдицираном финансијском и робном кредиту или зајму који група кредитора одобрава резиденту или нерезиденту. Прописује се да банка може учествовати у синдицираном финансијском кредиту или зајму који група страних кредитора одобрава резиденту–правном лицу или предузетнику до износа који би се користио за плаћање увоза робе и услуга, што одговара и постојећој пракси, с тим што се предвиђа да домаћа банка, чије учешће није мање од 10% укупног износа синдицираног кредита или зајма, може без ограничења учествовати у таквом синдицираном финансијском кредиту или зајму и за друге намене. На овај начин поступа се у складу са захтевима Савета страних инвеститора (FIC) који су понављани више пута.

Поред тога, предвиђа се и изузетак од члана 20. Закона, тако што се прописују услови под којима банка може од нерезидента купити потраживање по основу учешћа у синдицираном кредиту или зајму и продати нерезиденту потраживање по основу учешћа у таквом кредиту или зајму.

Истовремено, овим чланом детаљније се регулишу банкарске гаранције и јемства која резиденти могу давати и прибављати по кредитним пословима са иностранством, односно давати по кредитним пословима између два нерезидента у иностранству. Такође се прописује да нерезидент може без ограничења давати гаранције, јемства и друга средства обезбеђења у корист нерезидента - кредитора по кредитима које резиденти узимају из иностранства, што је у пракси и до сада било могуће.

Имајући у виду да се кредитним послом са иностранством након измена Закона сматрају и кредитни послови у динарима, а не као до сада само у девизама, овим чланом се изричито прописује да се гаранције, јемства и друга средства обезбеђења дају у валути основног кредитног посла, чије уредно извршење обезбеђују.

За разлику од важећег Закона, свим резидентима - правним лицима омогућава се да у своје име, а за туђ рачун узимају кредите и зајмове од нерезидената, као и да нерезидентима одобравају комерцијалне зајмове.

Такође се прописује да резидент - правно лице које је Република Србија основала посебним законом ради финансирања извоза (нпр. Агенција за осигурање и финансирање извоза), може обављати кредитне послове са иностранством у складу са тим посебним законом, чиме се овим правним лицима омогућава несметано обављање делатности за коју су основана.

Поред тога, резиденту - огранку страног правног лица, које је основано као облик директне инвестиције нерезидента у Републици, омогућава се да се кредитно задужи код нерезидента - оснивача узимањем субординираног кредита или зајма који се сматрају директном инвестицијом (кредити или зајмови које оснивач одобрава зависном лицу са роком доспећа од пет година или дужим, а који имају природу подређеног потраживања). Истовремено, задржава се одредба да резидент - физичко лице не може закључивати кредитне послове са иностранством.

У члану 11. брише се постојећи члан 26. Закона, којим је било прописано да банка може одобравати динарске кредите нерезидентима под условима и на начин који пропише Народна банка Србије, пошто је наведена одредба предвиђена изменом члана

18. Закона. Уместо тога, у ставу 1. прописује се да банка може да издаје гаранције, авале и друге облике јемства по текућим и капиталним пословима између резидената и нерезидената, осим гаранција из члана 2. тачка (21) став 5. алинеја прва овог Закона (гаранције које се сматрају кредитним пословима са иностранством), као и да прибавља гаранције страних банака и гаранције и јемства нерезидената по тим пословима.

У ставу 2. истог члана прописује се да банка може прибављати гаранције страних банака и гаранције и јемства нерезидената као средство обезбеђења за потраживање од резидента, док се у ставу 3. таква могућност не дозвољава по потраживањима у Републици, која су настала по основу иностраних кредита за које је држава преузела обавезу отплате према иностранству.

Наведене допуне су извршене ради усклађивања одредби закона који уређује девизно пословање са одредбама закона који уређује пословање банака и прописима донетим на основу тог закона, а посебно имајући у виду одлуку којом се регулише управљање ризицима којима је банка изложена у свом пословању, а којом је регулисано да се из укупне изложености банке ризицима изузимају потраживања банке (од резидената и нерезидената) уколико су та потраживања обезбеђена безусловним гаранцијама плативим на први позив банке.

У ставу 4. се прописује да и резидент правно лице може дати јемство нерезиденту по послу увоза робе и услуге другог резидента, као и нерезиденту који изводи инвестиционе радове у Републици, а у ставу 5. да ова јемства нерезиденту може дати и резидент јавно предузеће и правно лице са државним капиталом, само под условима и на начин који пропише Влада.

У ставу 6. се прописује да резидент правно лице може прибавити гаранцију и јемство од нерезидента по послу извоза робе и услуга и извођења инвестиционих радова у иностранству другом нерезиденту, као и по послу између тог резидента и другог резидента правног лица у Републици.

Допуна Закона, изменом наведеног члана извршена је и у циљу испуњења захтева чланица СТО да се дозволе све врсте гаранција.

Чланом 12. мењају се одредбе члана 29. став 1. Закона који уређује преносе у иностранство са рачуна нерезидената, односно резидента - огранка страног правног лица.

Изменом се врши исправка техничке грешке када је у питању пренос са рачуна огранка страног правног лица у иностранство, у смислу да се исправно формулише да резидент - огранак страног правног лица послује преко резидентног рачуна.

У складу са тим прописује се да нерезидент који послује преко нерезидентног рачуна и резидент - огранак страног правног лица који послује преко резидентног рачуна врше пренос са тих рачуна у иностранство под условом да су претходно измирили пореске обавезе према Републици.

Овај члан је допуњен и новим ставом 4. којим је прописано да пренос средстава у иностранство са наменских рачуна нерезидената, отворених за трговање хартијама од вредности, не подлеже обавези из става 1. овог члана, уколико према међународном уговору о избегавању двоструког опорезивању нема обавезе плаћања пореза тог нерезидента из капиталне добити у Републици.

Чланом 13. додаје се нови члан 31а. којим се по први пут регулише делатност пружања услуга преноса новца у међународном платном промету. Наиме, предвиђено је да министарство надлежно за послове финансија прописује и утврђује услове за обављање делатности пружања услуга преноса новца у међународном платном промету. Потреба регистрације лица која пружају услуге преноса новца је обавезујућа препорука Комитета Савета Европе Манивал која се односи на обавезу увођења процедуре лиценцирања за ова лица јер се баве делатношћу која је препозната као ризична у смислу

прања новца и финансирања тероризма. На предлог Управе за спречавање прања новца, као органа који се стара о спровођењу обавезујућих препорука за јачање одређених аспеката система за борбу против прања новца, у текст Нацрта је унет овај члан који даје могућност да се подзаконским актом уреди тржиште услуга прекограничног трансфера новца (тзв. брзи трансфер новца без отварања рачуна). Ставом 1. предвиђено је да министарство надлежно за послове финансија резидентима правним лицима и предузетницима прописује и утврђује услове за обављање делатности пружања услуга преноса новца у међународном платном промету. Разлог због којег је као орган за регистрацију предложен Девизни инспекторат је што је у његовој надлежности надзор и контрола међународног платног промета као и надзор над применом Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, бр.20/09 и 72/09) у делу који се односи на лица која пружају услуге преноса новца. Ставом 2. предвиђено је да у складу са законом који уређује општи управни поступак Девизни инспекторат утврђује испуњеност услова из става 1. овог члана за издавање и одузимање дозвола за обављање делатности пружања услуга преноса новца у међународном платном промету.

Чланом 14. мења се члан 32. став 3. Закона, тако што се прописује да банка може вршити платни промет по кредитним пословима са иностранством, само уколико су ти послови претходно евидентирани код Народне банке Србије, с тим што се, поред постојећег изузетка који се односи на платни промет по краткорочним ороченим банкарским депозитима, предвиђа и изузетак који се односи на наплату и плаћање по извозу и увозу робе или услуга који се у смислу овог закона сматрају кредитним пословима са иностранством. Нови изузетак предвиђен је због специфичности ових послова, како се не би догодило да банка одбије да изврши резиденту налог за плаћање односно наплату по спољнотрговинском послу који се у смислу овог закона сматра кредитним послом са иностранством, уколико је резидент пропустио своју обавезу да тај посао евидентира код Народне банке Србије као кредитни посао са иностранством. На тај начин, резидент је одговоран за неевидентирање кредитног посла са иностранством, али није санкционисан задржавањем прилива по одређеном кредитном послу. Поред тога, предвиђени су и изузеци који се односе на наплату и плаћање и по другим пословима који имају обележја кредитног посла са иностранством, као и по кредитима које банка одобри нерезидентима у динарима.

Чланом 15. врши се допуна члана 33. Закона додавањем новог става 2. којим се прописује да изузетно по динарском кредиту који се користи код међународне финансијске организације и развојне банке или финансијске институције чији су оснивачи стране државе под условима и на начин који утврди Народна банка Србије, резидент може извршити плаћање обавезе и другој међународној организацији и развојној банци или финансијској институцији чији су оснивачи стране државе, уместо оној међународној финансијској организацији, развојној банци или финансијској институцији чији су оснивачи стране државе којој дугује по том послу. Поред тога, досадашњи став 3. који је постао став 4. подељен је на два става ради јаснијег прописивања обавезе за банке да о овим пословима извести Народну банку Србије, и постојеће обавезе резидената да ове послове обављају под условима, на начин и у роковима који су предвиђени подзаконским актом. Додат је и нови став, у коме је предвиђена обавеза резидента-дужника по кредитном послу са иностранством да код Народне банке Србије евидентира промену нерезидента - кредитора.

Чланом 16. измењене су одредбе члана 34. Закона који уређује плаћање, наплаћивање и пренос између резидената и између резидената и нерезидената у Републици.

Измењеним чланом 34. је прописано да се плаћање, наплаћивање и пренос између резидената и између резидената и нерезидената у Републици врши у динарима, а може се вршити и у девизама по основама које су таксативно набројане. Изменама овог члана повећан је број основа по којима се наплате, плаћања и преноси могу вршити у девизама у земљи. Поред постојећих основа (девизно кредитирање у земљи за намене из члана 25. закона, куповина потраживања и дуговања из чланова 7. и 20. закона, уплата депозита као средства обезбеђења, премије осигурања и преноси по основу животних осигурања, продаја и давања у закуп непокретности) наплате, плаћања и преноси се могу у земљи вршити у девизама и по основу:

- донација у хуманитарне, научне и културне сврхе;
- банкарских гаранција уколико су гаранције услов за реализацију основног посла који се у Републици врши у девизама;
- накнаде трошкова за службени пут у иностранство, која се може извршити и у ефективном страном новцу;

- уплате зарада запосленима у дипломатско конзуларним представништвима и међународним финансијским организацијама у Србији.

Такође, плаћање, наплаћивање и пренос могу се вршити и у девизама по основу програма и пројеката који се финансирају из развојне помоћи ЕУ у којима учествује Република Србија, при чему средства могу бити прослеђивана до уговорача, односно корисника и пројектних партнера у складу са одговарајућим уговором за спровођење активности на основу развојне помоћи ЕУ. При томе под појмом уговорача подразумева се правно лице, резидент или нерезидент, који је уговорна страна уговора за спровођење активности на основу развојне помоћи ЕУ – пружалац услуга, робе или радова предвиђених уговором. Под појмом корисник подразумева се резидент, правно лице наведено у уговору за спровођење активности на основу развојне помоћи ЕУ, али које није уговорна страна и које је задужено за планирање и координацију спровођења активности на основу развојне помоћи ЕУ и има непосредну корист у смислу пружених услуга, роба или радова. Корисник код програма прекограничне сарадње код друге компоненте ИПА помоћи представља водећег партнера. Водећи партнер даље потписује партнерски споразум са пројектним партнером до којег девизе могу бити прослеђене. Све секундарне набавке које врши даље пројектни партнер или корисник нису предмет овог изузећа

Допуном која је предвиђена у ставу 4. прописано је да банка може по налогу нерезидента - купца робе или услуге, коме одобрава робни кредит, у Републици вршити плаћање у девизама резиденту - продавцу те робе или пружаоцу услуге у спољнотрговинском промету.

Овај члан је допуњен и новим ставом 5. којим је прописано да се плаћање, наплаћивање и пренос у Републици могу се вршити и у девизама по пословима који су уређени законима који уређују тржиште хартија од вредности и других финансијских инструмената и осигурање депозита, као и у другим случајевима прописаним законом.

Такође, у ставу 6. је извршена допуна овог члана, којом је прописано да банке могу вршити пренос средстава у девизама са девизног рачуна резидента код те банке на његов девизни рачун код друге банке.

У ставу 7. је прописано је да је дозвољено уговарање у девизама у Републици, али се плаћање и наплаћивање по тим уговорима врши у динарима.

Ставом 8. је регулисано да Народна банка Србије прописује услове под којима се плаћања, наплаћивања, уплате и исплате могу вршити и у ефективном страном новцу, док је до сада било прописано да Народна банка Србије прописује у којим случајевима се плаћања, наплаћивања, уплате и исплате могу вршити у иностранству.

Чланом 17. се у члану 35, додају нови ставови 4. и 5. којима се даје овлашћење Народној банци Србије да пропише банкама начин и рокове достављања података о девизним рачунима резидената правних лица и предузетника, на основу којих ће Народна банка Србије водити јединствени регистар девизних рачуна (став 4.), а прописује се и да је регистар јавна књига и да су подаци из регистра јавни, осим података који су као тајни утврђени другим законом (став 5).

Наведена допуна је извршена на захтев Министарства унутрашњих послова - Јединице за финансијске истраге која је формирана на основу одредби Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела („Службени гласник РС”, број 97/08) која је надлежна за финансијску истрагу са задатком да открива имовину проистеклу из кривичног дела и врши друге послове у складу са тим законом.

Извршеном изменом се омогућава да Народна банка Србије, на основу података које ће јој електронским путем достављати банке, формира јединствени регистар девизних рачуна за домаћа правна лица и предузетнике, аналогно јединственом регистру који већ постоји у Народној банци Србије за динарске рачуне домаћих правних лица и предузетника.

У **члану 18.** мења се члан 39. Закона, а **чланом 19.** додаје се нови члан 39а који уређују мењачке послове.

Наведени чланови прописују да овлашћење за обављање мењачких послова више не даје Народна банка Србије, већ Девизни инспекторат.

Истовремено, како је у надлежности Девизног инспектората контрола девизног пословања резидената и нерезидената, ради ефикасности и економичности, целисходније је да контрола мењача, као и издавање овлашћења за обављање мењачких послова тим лицима буде у надлежности истог органа.

Ставом 6. предвиђено је да Народна банка, као и до сада прописује услове и начин обављања мењачких послова.

Девизни инспекторат добија овлашћење да решењем одлучује о издавању овлашћења за обављање мењачких послова, привременом обустављању истих, налозима за отклањање утврђених неправилности, као и о одузимању овлашћења за једно или више мењачких места, односно одузимању овлашћења за обављање мењачких послова у трајању до пет година, а у складу са законом који уређује управни поступак.

Ставом 10. предвиђено је да Девизни инспекторат издаје сертификате о завршеној обуци за обављање мењачких послова у поступку који пропише министар надлежан за послове финансија, која обука је један од услова за издавање овлашћења за обављање мењачких послова правним лицима и предузетницима.

У **члану 20.** врши се измена члана 42. који уређује могућност доношења заштитних мера у случају наступања озбиљних поремећаја у платном билансу и у спровођењу монетарне политике и политике девизног курса, који су резултат прекомерног прилива или одлива капитала из Републике.

Изменом члана 42. се предлаже да се заштитне мере пропишу једном општом одредбом уместо таксативног навођења појединачних заштитних мера.

Предложена измена је у складу са препорукама Међународног монетарног фонда и Европске централне банке (ЕЦБ).

Представници ЕЦБ су у свом Извештају „Needs Analysis Report“ изричито препоручили да се заштитне мере дефинишу општом одредбом без навођења појединачних заштитних мера.

Препорука да заштитне мере треба формулисати једном општом одредбом је имплементирана јер се тиме омогућава ефикаснија и бржа примена различитих мера у зависности од конкретних околности због којих се доносе, без потребе измене закона

што би било неопходно уколико су мере таксативно побројане а постоји потреба да се предузме заштитна мера која није експлицитно наведена у закону.

Чланом 21. се у члану 45. Закона врши брисање из надлежности Народне банке Србије контрола мењача.

Чланом 22. се у члан 46. Закона уводи у надлежност Девизног инспектората контрола мењачког пословања.

Чланом 23. мења се члан 50. Закона који прецизира постојећу надлежност Девизног инспектората, тако што брише надлежност Девизног инспектората за вођење прекршајног поступка и проширује је у области контроле мењачког пословања и дела који се тиче спречавања прања новца и финансирања тероризма.

Брише се надлежност Девизног инспектората за послове вођења прекршајног поступка јер је Законом о прекршајима, који је почео да се примењује од 01.01.2010. године прописано да прекршајни поступак воде судови.

Проширење надлежности Девизног инспектората произилази из Националне стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма, у којој је Девизни инспекторат именован као један од државних органа који учествује у борби против прања новца и финансирања тероризма. Препоруке из Стратегије упућују на формализовање сарадње између надлежних државних органа. Законом о спречавању прања новца и финансирању тероризма који је ступио на снагу дана 26.03.2009. године, Девизни инспекторат је именован као један од органа који врши надзор над применом овог закона и има одговарајућа овлашћења у складу са тим.

Проширена је надлежност Девизног инспектората у области контроле примене прописа о мењачком пословању.

Поред наведеног и ставом 2. прецизиране су области у којима Девизни инспекторат врши надзор над применом прописа у складу са законским овлашћењима, што у важећем закону није таксативно наведено а не представља проширење надлежности, као што је област девизног пословања, укључујући кредитне послове са иностранством, те спољнотрговинског пословања.

Ставом 3. побројани су остали послови које обавља Девизни инспекторат, по службеној дужности, те по потреби и по налогу других органа, а коју обавезу има као инспекцијски орган на основу других закона (као што је Закон о одузимању имовинске користи проистекле из кривичног дела и др), у оквиру своје надлежности. Предвиђено је да Девизни инспекторат надлежном органу предлаже измене и допуне прописа који се односе на поступања из његове надлежности и учествује у изради истих, да води евиденције прописане овим законом и подзаконским актима, да издаје одобрења и овлашћења, издаје дозволе за обављање делатности пружања услуга преноса новца, организује обуку и издаје сертификате о завршеној обуци за обављање мењачких послова и поменути послови на које је овлашћен Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Члан 24. Предложен је нови члан 52а који се односи на овлашћења инспектора у поступку контроле.

Члан 25. Брише се члан 54. којим је било регулисано вођење прекршајног поступка у првом степену, у складу са изменама члана 50. Закона.

Члан 26. Члан 56. Закона који је предвиђао да средства остварена по основу наплаћених казни и наплаћених трошкова прекршајног поступка представљају приход буџета измењен је услед промене у надлежности за вођење прекршајног поступка за девизне и спољнотрговинске прекршаје. Изменом овог члана је сада предвиђено да друга средства остварена по основу издавања дозвола за обављање делатности пружања услуга преноса новца у међународном платном промету, овлашћења за обављање мењачких

послова, наплаћених трошкова обуке за обављање мењачких послова и других наплаћених трошкова управног поступка представљају приход буџета Републике.

Члан 27. Измена члана 57. Закона извршена је ради усклађивања са изменама из члана 39. Закона.

Члановима 28. до 32. извршено је усклађивање казних одредби са претходним изменама материјалних одредби.

Чланом 33. додаје се у члану 64. Закона став 3. којим је предвиђено да се заштитна мера одузимања предмета прекршаја у целини може изрећи и ако казна за прекршај није изречена, ако се поступак за прекршаје не може водити јер је учинилац био недоступан или непознат органу надлежном за вођење поступка, или ако је учинилац у време извршења прекршаја био малолетан, или због постојања других законских сметњи. Ова одредба у складу је са одредбама члана 48. Закона о прекршајима („Службени гласник РС”, бр. 101/2005, 116/2008 и 111/2009), који предвиђа да је могуће посебним законом предвидети и друге случајеве поред оних побројаних у самом закону, када је могуће одузети предмете и када се прекршајни поступак не заврши пресудом којом се окривљени оглашава кривим. Оправданост предложеног решења налази се у специфичности предмета прекршаја и учиниоца у девизним прекршајима, те имајући у виду и да у царинским прекршајима иста могућност постоји у новом Царинском закону („Службени гласник РС”, број 18/2010), због чега у примени ова два закона ствара разлике које не треба да постоје. Смрт учиниоца, застара, кажњавање за кривично дело које садржи обележја прекршаја, неке су од ситуација када прекршајни орган може одузети предмет иако новчану казну за прекршај није изрекао, јер наведене околности то не омогућавају, али и не искључују постојање кажњивог дела, а тиме ни могућност изрицања ове заштитне мере. Посебно оправдање за наведено решење налази се у чињеници да су у највећем броју учиниоци прекршаја изношења ефикасне из Републике преко дозвољеног износа нерезиденти који се након учињеног прекршаја не појаве пред органом надлежним за вођење поступка. У тим ситуацијама код наступања рока апсолутне застарелости постоји оправдање да се одузме новац који је предмет прекршаја, о чему се доноси посебно решење.

Чланом 34. којим се мења члан 65. Закона, предвиђено је да се релативни рок застаре продужи са три на пет година. За прописивање дужег рока застарелости основ постоји у Закону о прекршајима који дозвољава да материјални пропис између осталих и за девизне прекршаје предвиди дужи рок од пет година за покретање.

Члан 35. У циљу омогућавања и успостављања ефикасне контроле у области надзора мењачког пословања, одредбама овог члана уређено је преузимање овлашћења за вршење контроле мењачких послова. Како преузимање овлашћења за вршење контроле мењачких послова подразумева постојање одређене инфраструктуре у Девизном инспекторату, предвиђено је да ће потребна средства за рад, опрему, архиву и одговарајући број запослених из Народне банке Србије преузети Девизни инспекторат, у складу са међусобним споразумом.

Ставом 5. овог члана предвиђено је да резиденти - правна лица и предузетници којима је Народна банка Србије издала овлашћење за обављање мењачких послова пре ступања на снагу овог закона, настављају да раде у складу са одредбама овог закона.

Такође, уређено је вођење започетих прекршајних поступака.

Уређено је и доношење прописа за извршење измена Закона, односно примена подзаконских аката. Прописи за извршавање овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања његовог ступања на снагу, осим прописа о мењачком пословању који ће се донети одмах по ступању закона на снагу. До доношења нових прописа примењиваће се прописи донети на основу Закона осим оних одредаба које су у супротности са одредбама овог закона.